

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Onderwerp
Advies inzake wijziging Kiesbesluit

Onder verwijzing naar uw adviesaanvraag van 8 november 2007 (uw kenmerk: 2007-0000473556) inzake het voorstel tot wijziging van de Kiesbesluit, houdende de schrapping van de bevoegdheid tot vaststelling van een nieuwe regeling ten behoeve van de goedkeuring van stemmachines, berichten wij u hierbij als volgt.

De Kiesraad onderschrijft het uitgangspunt dat er met de voorgestelde wijziging van het Kiesbesluit, en de daaraan voorafgegane intrekking van de Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997, duidelijkheid komt over de wijze van stemmen bij de verkiezing voor het Europese Parlement in 2009. Naast duidelijkheid voor de producenten van stemmachines, zoals expliciet genoemd in de Nota van Toelichting bij het voorstel tot wijziging, is deze duidelijkheid ook van belang voor degenen die met de uitvoering van de verkiezingen zijn belast. De Raad herhaalt hier het signaal dat hij vorige maand van de vertegenwoordigers van de hoofdstembureaus ontving dat zij, in reactie op het rapport van de Adviescommissie inrichting verkiezingsproces, vooral ook aandringen op vroegtijdige duidelijkheid (en informatie) over de wijze van stemmen. Zoals ook kort in de Nota van Toelichting wordt vermeld, zal er bij verkiezingen voorafgaand aan eerdergenoemde Europese verkiezingen, bijvoorbeeld de herindelingsverkiezingen in 2008¹, niet met stemmachines worden gestemd.

De Kiesraad heeft geen opmerkingen over de voorgestelde wijziging van het Kiesbesluit. Wel wil de Kiesraad wijzen op het feit dat de wijziging van het Kiesbesluit met zich meebrengt dat ook andere regelgeving zal moeten worden aangepast.

Tijdelijk Experimentenbesluit Kiezen op Afstand

---

¹ De gemeenten Alkemade en Jacobswoude gaan op in de gemeente Kaag en Braassem en de gemeenten Bennebroek en Bloemendaal in de gemeente Bloemendaal-Bennebroek; beide per 1 januari 2009.

Datum
15 november 2007

Ons kenmerk
2007-0000493771

Onderdeel
Kiesraad

Inlichtingen
mw. mr. R. Hoorweg
T (070) 426 6266
F (070) 426 6489

Uw kenmerk

Blad
1 van 2

Aantal bijlagen
0

Bezoekadres
Herengracht 21
2511 EG Den Haag

Datum
15 november 2007

Ons kenmerk
2007-0000493771

Onderdeel
Kiesraad

Blad
2 van 2

Naar het oordeel van de Kiesraad dienen naast de voorgestelde wijzigingen van het Kiesbesluit, ook de artikelen 10 en 21 van het Tijdelijk Experimentenbesluit Kiezen op Afstand te worden ingetrokken. Beide artikelen zien expliciet op de mogelijkheid om met stemmachines te stemmen. Meer in het algemeen geldt dat het Tijdelijk Experimentenbesluit uitgaat van verschillende wijzen van stemmen. Zo wordt er bijvoorbeeld in artikel 20 bepaald dat 'indien bij de stemming stembiljetten zijn gebezigd, er door het stembureau bepaalde handelingen worden verricht'. De Kiesraad kan zich voorstellen dat dergelijke bepalingen op een ander moment worden aangepast.

Daarnaast merkt de Kiesraad op dat met de in het voorstel aangekondigde wijziging van de Kieswet, ook de Modellen horende bij het Kiesbesluit aanpassing behoeven. Het betreft bijvoorbeeld Model J 33-2 'Vermelding van de kandidatenlijsten op een stemmachine waarop een stem wordt uitgebracht overeenkomstig artikel J 14b, eerste lid, onder b, van het Kiesbesluit'.

Samenvattend schaaft de Kiesraad zich achter het voorstel tot wijziging van het Kiesbesluit. Wel vraagt de Raad aandacht voor de hieruit voortvloeiende noodzakelijke wijzigingen van de hierboven vermelde regelgeving.

Plaats: Den Haag

Datum: 15 november 2007

w.g. H.R.B.M. Kummeling
w.g. J. Schipper-Spanninga